NICULESCU

Jean-François Marmion

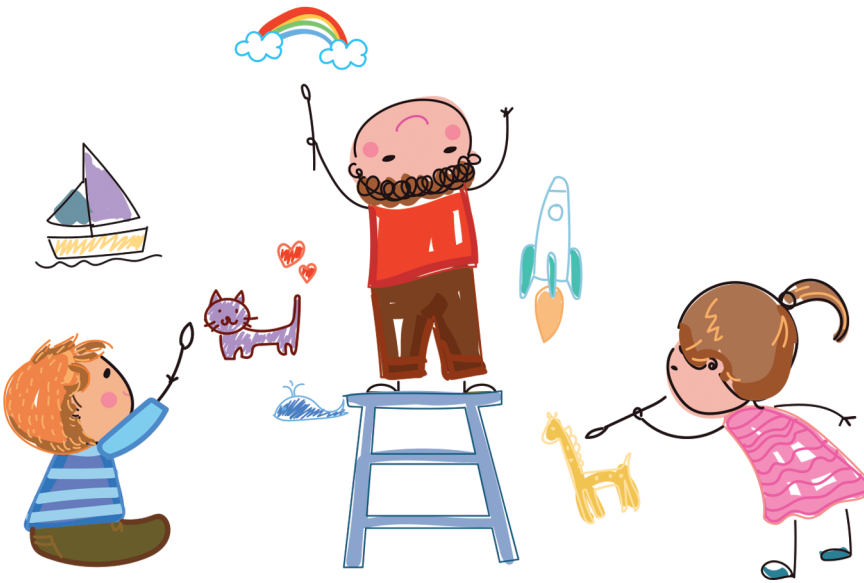

ACȚIONEAZĂ ȘI GÂNDEȘTE CA UN COPIL

inventiv, ștrengar, sincer, poznaș
curios, aventuros...

JEAN-FRANÇOIS MARMION

Acționează și gândește ca un copil

Inventiv, șterngar, sincer, poznaș, curios, aventuros...

Traducere: Carmen Ionescu

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MARMION, JEAN-FRANÇOIS
Acționează și gândește ca un copil: inventiv, ștrengar, sincer, poznaș, curios, aventuros... / Jean-François Marmion; trad.: Carmen Ionescu. - București: Editura NICULESCU, 2025
ISBN 978-606-38-1164-7

I. Ionescu, Carmen (trad.)

159.9

© Les Éditions de l'Opportun, 2023
Published by special arrangement with Les Éditions de l'Opportun in conjuction with their duly appointed agent 2 Seas Literary Agency and Co-Agent Livia Stoia Literary Agency.

Titlu original: *AGIR ET PENSER COMME UN ENFANT. Inventif, espiègle, sincère, farceur, épicurien, aventurier...*, par Jean-François Marmion

© Editura NICULESCU, 2025
Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România
Telefon: 021 312 97 82;
E-mail: editura@niculescu.ro
Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro
Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro
Comenzi telefonice: 0724 505 380, 021 312 97 82

Redactor: Liliana Scarlat
Tehnoredactor: Lucian Curteanu
Adaptare copertă & design: Carmen Lucaci

CNI CORESI
Tipărit la C.N.I. „CORESI" S.A.

ISBN 978-606-38-1164-7

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.
Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial **OXFORD UNIVERSITY PRESS** în România.
E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Cuprins

Introducere cârlionţată 11

Copilul nu se lasă păcălit de noi 13

Chiar şi copilul cel mai leneş învaţă mai mult
decât cel mai muncitor adult. 19

Plin de imaginaţie, creativ, inventiv,
copilul se descurcă cu orice 25

Copilul are o capacitate uimitoare
de uuuaaauuu! 31

Pentru un copil infinitul este posibil. 37

Copilul este „instalat" în clipa prezentă,
dar nu se simte constrâns. 43

Copilul este egoist
(dar noi facem parte din egoul lui) 49

Copilul ştie ce contează şi cine contează 55

Copilul spune ce gândeşte
(chiar când nu gândeşte nimic) 61

Copilul nu încearcă să fie perfect. 67

Copilul nu se judecă 73

Copilul se plânge din motive justificate 79

Copilul are simţul redreptăţii 85

Copilul este mai greoi decât o statuie 91

Copilul este un mare încăpăţânat 97

Copilul are o relaţie sănătoasă cu autoritatea 103

Copilul testează ceea ce este interzis
pentru a se simţi mai sigur 109

Copilului nu îi lipsesc nicicând eroii. 115

Copilul ştie ce nu vrea să fie
(nici măcar într-o decapotabilă roşie) 121

Copilul îi zice „zât" lui Dolores 127

Copilul aleargă, aleargă. 133

Copilul adoră să fie spălat pe faţă de un căţeluş . . . 139

Copilul din noi adoră să se reîncarneze
după treizeci de ani în raionul Lego 145

Copilul este epicurian. 151

Copilul trece prin toate emoţiile 157
Copilul râde de orice 163
O-la-la! Copilul face pe clownul! 169
Copilul nu se ia (prea) în serios 175
Copilul iubeşte orbeşte 181

Concluzie cu gropiţe 187
Note 191

Introducere cârlionţată

Ah, *Acționează și gândește ca un copil*… Vedeți voi, în momentul în care îmi iau stiloul nu îmi pot împiedica sufletul să… Eiii… Așteptați. Așteptați. STOP. Asta nu va fi posibil.

Pentru că dacă zici „ca un copil”, toate bune și frumoase, dar care copil? Cel de un an, care se amuză să-și pună linguriţa cu piure de broccoli și spanac în păr? Cel de trei ani care face la nesfârșit otite? Cel de zece ani care cere să i se cumpere un telefon mobil? Sau, dacă i-ați cedat deja, s-ar mulțumi și cu unul folosit, dar mai nou? Cel de unsprezece ani, care îți explică, coborând din „sferele lui înalte”, că este furios fiindcă nu poate să trimită spamuri cu amenințări celor care joacă *Fortnite*? Cel de unsprezece ani și jumătate, care ar fi în stare să intre în greva foamei ca să salveze banchizele polare dacă nu ar avea *mousse au chocolat* bio la desert, cu șampanie de copii cu gheață?

Acționează și gândește... ca o fată singură la părinți? Sau ca un al șaselea fiu al unei familii defavorizate, ca să o numim decent? Ca un copil care merge la biserică sau ca

un copil al străzii? Ca un copil bătut? Violat? A cărui mamă suferă de cancer? „Un” copil – așa ceva nu există! Cum să ies cu bine din treaba asta?

Este foarte simplu: nu pot. Trebuie să mă refer la „un” copil teoretic, prototip, băiat sau fată, bogat sau sărac, mai mic sau preadolescent. Nici prea urât, nici prea drăguț: un copil, după cum vom vedea, nu este nici un voinicel vesel în permanență, nici un naiv ignorant și nici un inocent blând. Face glume, este furios, are tot felul de spaime, de frici, râde, este curios, are mici defecte și, de asemenea, urme de cruzime, este tentat să mintă, este gata să verse o lacrimă pentru orice. Atât de uman! Atât de complex! Atât de... haideți să începem!

Copilul nu se lasă păcălit de noi

Copilul știe foarte bine că adultul nu trebuie idealizat. Ia plimbă ursul! În schimb, să acționăm și să gândim ca un copil nu înseamnă că trebuie să copiem un model exemplar. Apropo de copii, să observăm câteva adevăruri incomode despre ei.

Te înnebunesc și te manipulează

În primul rând, unii copii nu sunt doar imperfecți, ci pur și simplu niște monștri. Un flagel. Te înnebunesc. Niște răni deschise. Nu tăiați mențiunea inutilă, căci nu e niciuna. Și aveți libertatea să completați lista pe baza experienței voastre personale. Căci da, bineînțeles, i-ați văzut, îi știți, chiar începând de la creșă sunt copii cu care îți e rușine să ieși! Fetițe exasperante! Mogâldețe care trișează, urlă de nervi, se comportă ca niște tirani, lovesc, mușcă și,

imediat ce încep să lege două cuvinte, insultă. Și ce poate fi mai normal? Educația constă tocmai în a-i învăța că nu pot să rămână așa. Nu sunt impertinenți, ci doar au totul de învățat.

Nu toți se nasc cu aceeași personalitate, în aceeași familie, nu primesc aceeași educație, nu au același temperament biologic, care îi împinge spre calm sau spre ieșiri violente și bruște, spre dominare agresivă, spre o supunere dominată de frică sau spre o indiferență olimpiană. Floarea este mai mult sau mai puțin împiedicată să crească de ierburile din jur care o năpădesc. Iar părinții lor grădinari au mâini mai mult sau mai puțin pricepute pentru a-i ajuta să crească sau pentru a-i înconjura cu propriii ciulini. Mulți copii care prezintă tulburări de comportament nu sunt victimele școlii, ale nefericiților lor profesori, ale societății sau ale nu știu cărei justiții nebune, ci au ajuns în mâinile cui nu trebuie, în mâini neîndemânatice sau chiar periculoase. Câți părinți nu sunt bezmetici, absenți, traumatizați, incapabili să se ocupe corect de propriile progenituri, cărora le lipsesc mereu timpul, vocabularul sau emoțiile pentru a putea scoate ce este mai bun din ceilalți... și adesea din ei înșiși?

Cu toate acestea, chiar dacă au o educație excelentă – și, iată, aici, al doilea obstacol în frumoasa mitologie a copilului idealizat – se întâmplă ca micuța creatură să rămână totuși de speriat. Indiferent cât de mult îl asculți dând din cap, mergi cu el la psiholog sau îi ții prelegeri, va reuși întotdeauna să se calmeze și apoi, împotriva voinței sale, desigur, va recidiva, luând-o de la capăt cu violențele, insultele, vulgaritatea, din obișnuință sau pur și simplu

imitând ceea ce a văzut acasă, la școală sau la televizor. Are, așadar, circumstanțe atenuante.

Dar există și o altă categorie de tineri care dau bătăi de cap: a celor șmecheri. Aici nu este vorba de un copil prost educat. El a înțeles foarte bine regulile, dar se pricepe de minune să le fenteze. În familie, este adorat. În recreații, este popular. Pentru că se bucură de o adorabilă fățucă este de neatacat. Se conformează regulilor, știe să stea în banca lui și, adeseori, este ca toți ceilalți. Dar a înțeles perfect mica tiribombă psihologică a tuturor celor din jurul lui. Știe ce se așteaptă de la el și cum să iasă din fiecare situație în avantajul lui: se dovedește un campion al disimulării. Îi face pe alții să încalce regulile, fie împingându-i cu viclenie, fie dându-le ordine, în virtutea leadershipului pe care îl exercită. Imposibil să-l prinzi cu harponul, vor cădea în cursă servanții. El nu va face niciodată munca murdară!

Copilul face ce facem, nu ce zicem

Și iată-ne ajunși la ultimul punct supărător, cu toate că dacă am mai căuta am mai găsi destule: copilul vede foarte bine, din ceea ce se întâmplă sau din conversațiile noastre, pe care le ascultă întotdeauna, deși pare distrat, că ceea ce vrem să-l învățăm ca să se calmeze, să se supună este o glumă. Nu, prin educație și cultură adulții nu sunt neapărat mai puțin violenți. Nu reușesc în mod sistematic să fie cea mai bună versiune a lor. Nu îi respectă mereu pe ceilalți. Și adesea, foarte adesea, cel mai stupid, cel mai egoist, cel mai ipocrit, cel mai crud reușește în viață cu insolență. Și

uneori cu onoruri. Poate că copilul ar dori *să fie* cineva OK. Dar el știe că *a părea*, capacitatea de a salva aparențele, este, de cele mai multe ori, suficient. Ar fi prea ipocrit să nu arătăm că ceea ce se citește printre rânduri în discursurile multor părinți se limitează la „Fă ce zic, nu ce fac eu". Copilul știe să se joace cu punctele noastre slabe, cu condescendența pe care o avem față de el dacă îi suntem părinți. Pretindem că „îl creștem", în sensul educativ sau spiritual al termenului, dar, de fapt, suntem într-un mare declin moral.

Oh, bineînțeles, nu spun asta pentru tine! Tu ești un părinte bun și ai toate motivele să nu crezi ororile pe care ți le îndrugă cineva despre copilul tău. Dar gândește-te la alții... La părinții orbiți, căzuți într-o opoziție agresivă, convinși cu sinceritate că puiul lor este cel mai bun dintre toți, iar problemele lui nu vin decât din lumea exterioară, cu siguranță nu de la tata și mama și, cu atât mai puțin, de la el. Gândește-te la toți acești puști cu care, dacă le-ai fi fost părinte, ai fi procedat cu totul altfel. Gândește-te la toate lecțiile educative pe care te abții să le dai când îi vezi... Bineînțeles, să acționezi și să gândești ca un copil îți poate face bine întotdeauna. Cu condiția să nu te păcălești în privința copilului respectiv.

Chiar şi copilul cel mai leneş învaţă mai mult decât cel mai muncitor adult

Exact! Nici măcar nu-și dau seama – unor mici rebeli chiar le pare sincer rău că nu fac mai mult efort –, dar copiii învață o groază de chestii de o asemenea complexitate, încât adulții, acești leneși convinși că au înțeles totul, s-ar simți descurajați la ideea de a-i imita pe prichindei.

Lichid amniotic, job, nani

Un copil nici nu așteaptă să iasă din pântecele mamei sale pentru a-și analiza imediat mediul în care se află. În ultimul trimestru de sarcină, chiar dacă aude slab prin

peretele intrauterin, el reperează sunetele din mediu și, printre acestea, vocile și, dintre acestea, pe cea a mamei sale și gata, învață. Învață fără oprire! Învață să distingă melodicitatea proprie a limbii folosite, să repereze ritmurile, silabele, frecvențele sonore. Încă de la naștere, cu toate că este pe jumătate orb, el reperează prioritar fețele... și, mai ales, fețele *zâmbitoare*. Observă fără încetare, face calcule probabilistice pentru a înțelege relațiile cauză-efect. Știe că un obiect poate cădea (și nu, dacă putem zice așa, nu va ateriza pe tavan). La cinci luni știe că un obiect care îi dispare din raza vizuală poate reapărea și de unde anume.

Mai târziu, folosește tot ceea ce știe pentru a-și ține linguriița și a se provoca să mănânce singur. Bineînțeles, atunci când nu se distrează să lase mâncarea să cadă pentru plăcerea de a vă vedea cum o adunați de pe jos. Și apoi domnul (sau domnișoara) se încăpățânează să vorbească la fel ca noi și ne mitraliază cu bolboroseli și onomatopee de ne bubuie urechile, dar ne și încântă la nebunie. Și, după ce trece și de asta, copilul începe să se țină pe picioare, bâțâind din funduleț pentru a arăta cât se poate de clar că este gata să treacă la luptă, ca un automobilist oprit la stop care nu se poate împiedica să nu ambaleze motorul. Și apoi începe să alerge, să călărească, să exploreze, să deschidă sertare, să ne ia hainele, să deturneze obiectele de la funcționarea lor normală, să ne întrerupă conversațiile, să ne facă să mergem în camera lor, seara, atât timp cât vor ei, ca niște mini-Marcel Proust cu biberon.

Și asta nu se oprește niciodată!

Copilul este singura creatură din regnul animal care dispune de o asemenea fereastră de oportunitate, proporțională cu speranța lui de viață, pentru a se dezvolta. Nu are altă treabă decât să învețe. Chiar joaca pentru el înseamnă să experimenteze, să simuleze, să facă, în mod simbolic, lucruri ca și cum ar fi reale. Gândiți-vă ce greu ne este atunci când ne străduim să învățăm o limbă străină la o vârstă adultă, la faptul că nu vom reuși niciodată să o stăpânim perfect, fără a vorbi despre accentul pe care îl vom păstra mereu, mai mult sau mai puțin puternic. Copilul învață așa cum respiră, privind, imitând, imaginând. Școala, depinde din ce unghi de vedere privești, poate dezvolta sau canaliza această atitudine de joacă sau, dimpotrivă, o poate stopa servindu-i tot felul de brizbrizuri care mai mult încurcă, nu sunt deloc amuzante și de care nu va avea nevoie la vârsta adultă.

Adultul nu va mai învăța niciodată cu această frenezie a copilului. Mai puțin atunci când se va entuziasma pentru un anumit domeniu, cum ar fi clarinetul, jocuri video, o coafură trendy, o lucrare despre modul în care își purta mustața François Mauriac, dar pentru restul, pardon! Nici vorbă să învețe peste măsură! El a învățat *deja.* El, adultul, a înțeles deja totul... Este realist, moral, înțelege politica, societatea. Adultul știe pentru ce trăiește și, chiar dacă este nefericit, nu se va schimba, pentru că are dreptate. Are dreptate pentru că este prea complicat să se repună în discuție. Asta i-ar face prea rău amorului-propriu.

Nu este niciodată prea târziu pentru a învăța. Ca un copil, să ne lăsăm captivați de ceea ce nu cunoaștem. Să încercăm să ne jucăm cu necunoscutul, să-i descoperim resorturile. Ce face un copil când primește un gadget? Se uită la instrucțiunile de folosire, așa cum facem noi toți, bătrâni aiuriți care ne simțim învinși dinainte dacă nu consultăm manualul? Bineînțeles că nu, se apucă să exploreze de unul singur, nu înțelege nimic, greșește și, dacă nu va descoperi cum funcționează acel obiect, îl va utiliza altfel, îl pune să meargă, îl demontează, se așază pe el, dar se amuză totuși. Și apoi, când crește, se enervează pentru că i se pare că obiectul este făcut prost. Să nu ne îndoim, acest copil este al nostru...

Plin de imaginaţie, creativ, inventiv, copilul se descurcă cu orice

Maestrul Yoda, care nu era venit cu pluta, îl sfătuia pe ucenicul său, Luke, să se dezvețe de ce a învățat. Adică să se debaraseze de orice îi spune rațiunea că este într-un fel, pe măsură ce au trecut anii copilăriei, apropo de ce este posibil sau nu, de ce este capabil să facă sau nu. Copilul învață continuu, am văzut, în timp ce adultul are tendința să devină rigid. Trebuie mai întâi să se relaxeze pentru a-și regăsi cheful de a evolua, de a se reevalua, de a se depăși, de a se suprinde, într-un cuvânt de a se schimba. Pablo Picasso nu spunea altceva atunci când afirma că i-a trebuit toată viața pentru a învăța să deseneze ca un copil.

Imaginația la putere!

Creativitatea este o plonjare în prezentul alternativ: oferiți-i o carte frumoasă pentru Crăciun și nu veți ști prea exact dacă nu cumva copilul preferă hârtia în care este împachetată, pentru a face cocoloașe de hârtie, o tăviță sau pentru a o arunca în șemineu și a o privi cum arde. Pentru el un bâț gros este un talisman, un sceptru, un cioc diform, spada dintr-o bătălie sângerosă, un băț de drumeție, o pușcă, o undiță de pescuit, o frigăruie, cine știe. Trei scânduri acoperite cu un cearșaf reprezintă o cabană somptuoasă. Bicicleta, un unicorn. Bicicleta cu un prosop fluturând în vânt este o barcă sub pavilion de pirat. Bicicleta deteriorată pentru că prosopul s-a prins în spițele ei este epava *Titanicului*, iar julitura de la genunchi drama secolului.

Copilul este creativ fără măsură și fără limite. Dacă va profeți că va fi un mare artist, un fotbalist genial, un cuceritor irezistibil sau un prefect de neuitat al departamentului Loir-et-Cher[1] nu este neapărat o lăudăroșenie. Dacă este mic crede sincer în ce spune. Pentru că alții au reușit, el de ce nu ar putea? Mai târziu, dacă părinții nu l-au adus cu blândețe cu picioarele pe pământ (adică gâdilându-l puțin ca să nu-l doară prea mult!), viața va avea grijă să-i dea o lecție a realității pe care o va simți pe pielea lui, chiar cu fierul încins dacă e nevoie (cu puțin noroc și multă muncă, poate va fi totuși subprefect de Vierzon[2]).

---

[1] Nu am nimic cu Loir-et-Cher. Acolo sunt născut! *(n.a.)*

[2] Nu am nimic nici cu Vierzon. Și acolo sunt născut. *(n.a.)*

Totul este o chestiune de mediu. Este totuși bine să nu faci neapărat planuri fantasmagorice (sunt puțini cei care se gândeau că vor deveni președinți și chiar au devenit, mai ales în cazul femeilor), dar nu trebuie nici să crezi că nu vei putea face *niciodată nimic*. Emile Coué însuși, când își prezenta faimoasa metodă de autosugestie, explica faptul că trebuie să crezi în tine și în viitor, dar insista mereu asupra faptului că limitele trebuie să fie rezonabile. „Probabil că nu vei fi președinte, fiule, dar în niciun caz nu vei face parte din grupul «oamenilor care nu sunt nimic»", pentru a cita cuvintele unui locatar al Palatului Elysée[3].

Creativitatea înseamnă și să te lași surprins

Dacă vom copia creativitatea unui copil nu trebuie să ne imaginăm cel mai rău scenariu posibil, ci ceva ușor improbabil. Trebuie să credem că o fărâmă de talent neașteptat, de asistență suplimentară, de șansă providențială va da vieții noastre o ușoară tușă de bunăstare. Nu trebuie doar să ne programăm etape bine delimitate, metrou, serviciu, somn, studii, căsătorie, profesie, pensie, apoi moarte și cam asta ar fi tot, ci trebuie să ne amuzăm răsturnând această structură prea ternă și prea rigidă. Trebuie să-i acordăm un loc neașteptatului, trebuie să ne lăsăm o marjă de manevră pentru oportunitatea care ne-ar da un impuls brusc sau ar trage neașteptat de volanul mașinii noastre senatoriale. Odinioară, și nu este o legendă, chiar

[3] Sediul Administrației Prezidențiale a Republicii Franceze și reședința oficială a președintelui Franței *(n. trad.)*

dacă probabil nu se întâmpla peste tot, puteam ține un loc la masă pentru cineva care nu era prevăzut să vină (o vecină cu părul alb mi-a explicat că așa a făcut toată viața ei, când trăia la fermă, chiar dacă avea mereu zece oameni la masă. Era nevoie de motivație. Sau poate că nu avea de ales...). Și dacă ne organizăm viața așa cum ne facem un plan pentru ce mâncăm în fiecare zi, atunci da, trebuie să lăsăm un loc liber pentru cei care vin de departe și apar pe neașteptate, pentru a ne vorbi despre orizonturi pe care nu le cunoaștem, care au un discurs diferit, care ne scot din rutina liniștitoare (dar care ne face să ne țiuie urechile). Fără să ne lăsăm viața deschisă spre cele patru zări, dar și fără să ne izolăm, să avem o cheie dublă pentru invitații surpriză. Să lăsăm o împrejurare neprevăzută, o întâmplare fericită să se manifeste și să nu ne mulțumim ca doar nefericirea să ne forțeze ușa.

Să ne dăm voie să facem un curs de dans atunci când apare fără să-l programăm, să ne placă cineva care nu pare să fie făcut pentru noi, să explorăm un stil muzical care ni se pare plictisitor, să reînnodăm legături cu prieteni ieșiți din peisaj, să ne dăm voie să facem toate acestea cu mintea, cu inima, cu un pic de nebunie, să ne dăm ocazia să ne dezobișnuim de obișnuințe, să decorăm altfel decât o face acest adult închis în sine, care nu se abate de pe propriile șine și care ajunge să se transforme în mumie. Asta înseamnă să recunoști că viața e viață, că este impetuoasă, imprevizibilă și că, cu cât încercăm mai mult să o controlăm, cu atât mai mult ne trântește la pământ.

Ce ne spune copilul:
„Creativitatea nu înseamnă doar creație,
înseamnă a te reînnoi.”